

ПОЛИВАЙТЕ КВІТИ

Звичайно ж, той факт, що на Чернігівщині за останні п'ять років нашими місцевими авторами видано більше сотні поетичних, прозових та наукових книг, є сам по собі позитивним. Бо що б там не говорили — мовляв, за художнім рівнем слабкі, надто убога поліграфія — (це, безумовно, є!), але більшість з них — це вагомі і пристойні видання. Деякі, можна ствердно сказати, не поступаються і столичним. Зрозуміло, що досягти гарної поліграфічної якості на периферії, особливо коли книга друкується в районі на старому устаткуванні, а це робиться в наш комп'ютерний вік через відсутність коштів, вкрай важко. Радісно на душі, коли гарно оформлена книга. І все ж, як на мене, внутрішній зміст — важливіше. І коли до рук потрапляє змістовна книга, то стає приємною новиною. Саме такою новиною виявилася для мене книга Анатолія Соломка «Не забудьте полити квіти», видрукувана щойно у Менській райдрукарні. До книги увійшли повість та близько десяти новел про видатних майстрів української літератури.

Про відомих митців, яких змальовує Соломка, багато написано художніх і публіцистичних творів, але автор не повторює чужих сюжетів, а знаходить свої нові творчі грані. Але спочатку про назву книги. Вона, на перший погляд, ніби загадкова і в якійсь мірі інтригуюча. А втім, розгадка приходить, коли прочитаєш повість про М. Рильського, яка має аналогічну назву. Відразу хочу сказати, що автор вдало використав цікавий і хвилюючий штрих з біографії поета — його велику любов до природи, зокрема до квітів, — оте постійне нагадування, коли він залишив помешкання, своїм рідним (писав записки), щоб не забули полити квіти, розкриває перед нами його безмежно люблячу душу. А в контексті всієї книги ця думка звучить об'єднуючим лейтмотивом. Автор ніби звертається до всіх нас, читачів, — не забудьте згадати, мовити добре слово про наших великих попередників — майстрів художнього слова, бо вони, як квіти. Їх творчість потребує догляду.

Слід сказати, що більшість фактів з життя славетних діячів літератури і культури, які змальовано в новелах Соломка, відомі. Але автор, певно, не ставив собі за мету відшукати і оприлюднити з біографії того чи іншого митця мало відоме або ж зовсім невідоме. То справа літературознавців. Змальовати, опостизувати той чи інший період життя, показати митця як людину, як творця, щоб читач відчув його вразливу душу, велич, перейнявся його болями і тривогами — ось саме це, на мою думку, Анатолію Соломку вдалося. Оповіді ліричні, вони хвилюють. Відомі нам історичні постаті у його художній інтерпретації оживають, стають ближчими нам і величнішими.

Ліричні відступи, де перед читачем постає древній Київ, сивочолі схили Дніпра, замріяні київські парки, багатолюдний Хрещатик — і все це очима наших незабутніх, які так любили столицю — древній Київ, допомагають зрозуміти, як митець жив і творив. Нехтуючи часом стрункістю сюжету, розмиваючи його, автор прагне до образного перебігу подій, поетичного осмислення. Вдалим у цьому відношенні, на мою думку, є оповідання «Сповідь на добро» (за мотивами листів Катерини Білокур), де через внутрішнє «Я», своєрідну сповідь жінки на Каневій горі біля могили Т. Шевченка, автор розкриває величний світ душі, безмежну любов до природи, до мистецтва, до людей геніальної народної художниці Катерини Білокур. Приємне враження і від оповідання «Зозуле, зозуле, скажи мені...». Коротка емоційна розповідь про одного з наших сучасників, талановитого письменника, літературознавця, який передчасно пішов із життя, Станіслава Тельнюка. Тут вдало

поєднані екскурси в його повоєнне дитинство, своєрідність долі, розкриття його безмежно люблячої душі, яка боліла за все і за всіх. В оповіданні, наприклад, гостро вражає сцена, як Ст. Тельнюк, будучи тяжкохворим, переймається бідю зовсім йому незнайомих людей (зустріч у лікарні випадкова), проявляє турботу, намагається чимось допомогти, близько бере до душі, від чого сам потерпає. У цьому епізоді автор підносить митця до найвищих його людських якостей.

Вдало написано також оповідання «Цвіт папороті» про Лесю Українку. Це, по суті, оповідання-казка. Фантазія автора. Як відомо, до написання «Лісової пісні» геніальна поетеса, можна сказати, готувалася все своє життя. Образи народних оповідок, казок, легенд заповнили її духовний світ ще з дитинства. «А то ще я здавна ту мавку «в умі держала», ще аж із того часу, як ти в Жабориці мені щось про мавок розказувала...», — писала в листі Леся Українка матері. А також надзвичайне враження на малу Лесю справили відвідини дядька Лева в с. Скулині, де вона ночувала в урочищі, блукала в лісі та біля озера. Беручи, безумовно, до уваги саме цей епізод з її реального життя, Солонко художньо домислює картину, де авторка «Лісової пісні», змучена хворобою і творчими роздумами над твором, шукаючи отого втаємниченого, незбагненого в собі і в природі, перевтілюється (чи засинає?) і прямує за образом — підхоплюється вночі і йде до лісу, щоб зірвати цвіт папороті. Саме там вона і зустрічається з мавкою та іншими фантастичними істотами. Психологічно такий авторський підхід вмотивовується, допомагає глибше розкрити внутрішній світ поетеси, її творчі потенції, адже основною рисою сюжету «Лісової пісні» Лесі Українки, найвидатнішої драми, є поєднання казкового і реального світу.

До недоліків я б відніс занадто великі, а часом і невмотивовані відступи у творі з розповіддю про проміжних персонажів, за якими головний герой губиться, а то й зникає. Зокрема, це відчутно у повісті М. Рильського «Не забудьте полити квіти», оповіданні «Покараний собою» та інших. У багатьох творах можна натрапити на газетні штампи, деякі факти і явища подаються з погляду епохи розвиненого соціалізму, що сьогодні, після широкого висвітлення «темних плям» і переосмислення суспільством того заідеологізованого проміжку часу, звучать надто банально. Багато патетики, красивостей, мовних неточностей, перекручень та інших огріхів. І все ж те не затьмарює цілісності і вагомості творів. Отож, перефразовуючи автора, я хочу сказати — не забудьте почитати цікаву книгу.

Михась ТКАЧ.

МАЙБУТНЄ ВИРОСТАЄ З МИНУЛОГО

Сумське видавництво «Козацький вал» порадувало читачів уже не однією цікавою, змістовною книгою. Безумовно, до них належить і ось ця, яка щойно вийшла, «Бунтар із Павлівки» Григорія Хвостенка.

У чому ж цінність пропонованого видання? Думаю, що маємо якраз той випадок, коли відповідь варто шукати, насамперед, в особистості автора. Григорій Хвостенко добре відомий читацькій публіці як журналіст, літератор, краєзнавець, має широке коло творчих зацікавлень. Вірші, оповідання, літературознавчі та краєзнавчі статті друкував у республіканських газетах і журналах, колективних збірниках.

Його розвідка про Дмитра Хілкова, князя, уродженця села Павлівки Білопільського району, який збунтувався супроти царського режиму, річ захоплююча й пізнавальна. Автор не обмежується лише життєписом «бунтівного князя», він наводить цікаві подробиці з історії — від Київської Русі до початку нашого віку, — які тісно переплітаються з